

ПАРТИЈСКЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ

Партизанске јединице Тимока и Крајине стекле су, после друге ратне зиме, већ доста искуства. Партијска и скојевска организација представљале су снагу коју није било лако сломити. Непријатељ није успео да терором знатније измени расположење народа, иако је повећао своје оружане јединице и учествовао са нападима. То расположење носило је у себи нове могућности за даље ширење народноослободилачке борбе, што је било одраз стања и у читавој земљи у пролеће 1943. Образовање АВНОЈ-а у средишту велике слободне територије и дејства Народноослободилачке војске Југославије, утицали су и на прилике у Србији.

Оцењујући изгледе за шири развој устанка у источном делу Србије, Покрајински комитет КПЈ је у априлу 1943. послао тамо свог члана Недељка Караичића са задатком да мобилише све расположиве снаге. За то су већ биле створене знатне могућности. Током маја је на више састанака ОК КПЈ подробно анализирана читава ситуација у округу. Јуна 1943. одржане су две партијске конференције, прво комуниста са терена, а потом и партијске организације у одреду. Ове партијске конференције значиле су снажан подстрек народноослободилачкој борби у Тимочној крајини.

Садржај јунских партијских конференција

Прво је сазвана конференција свих чланова Партије са терена. Она је почела 31. маја и трајала је до 6. јуна 1943. Одржана је близу Зајечара, између села Грлишта и Заграђа. То је иначе

била територија коју су партизани држали углавном под својом контролом. Конференцији је присуствовало око 30 чланова Партије. Од 12. до 17. јуна одржана је изнад Кривог Вира конференција свих комуниста из одреда. Учествовала су 44 члана Партије, од којих је 13 било из Јастребачке чете, ') која је тада привремено боравила на овом терену.

И на једној и на другој конференцији поднесено је неколико реферата: улога Комунистичке партије и задаци комуниста у народноослободилачком рату; политичка ситуација у Тимочкој крајини; организационо стање Партије на територији округа; народноослободилачки одбори; непосредни политички задаци у округу; улога и задаци СКОЈ-а; Антифашистички фронт жена; стање и задаци у одреду; обавештајна служба; стање партијске имовине и чланарине; теоретски рад. Расправљало се и о улози Драже Михаиловића, политичкој будности, о држању пред непријатељем, партијској одговорности и о партијским казнама.

У рефератима и дискусији размотрена су готово сва питања из рада партијске организације. Борцима су отворене и шире перспективе ослободилачке борбе у читавој Србији, Југославији, на фронтима у свету, где су вођене велике битке против фашистичких снага.

У процени задатака стало се том приликом на гледиште да рад партијске организације мора да полази од животних проблема радних људи на овој територији. Стога је и наглашено да одбрана жетве, исхрана грађана и спречавање окупатора и његових сарадника да пљачкају, спадају у основне политичке задатке. Овај проблем се нарочито оштро истицао у пасивним деловима округа због тога што је већи број сељака био отеран 1941. у заробљеништво или после на присилан рад, па није имао ко да обрађује земљу.

Доста је расправљано о Бору.

У овом руднику и околини налазило се око 30 хиљада радника, од којих је највећи део био принудно доведен. Било је ту и политичких интернираца из Србије, као и заробљеника или логораша из разних европских земаља. После одласка највећег броја чланова Партије и СКОЈ-а из Бора приликом стварања партизанских одреда 1941. године, ОК КПЈ све до ових конференција није успевао да организује и консолидује шири партијски рад у Бору. То је била последица и разбијања јаче скојевске организације у јесен 1942. године. Одлучено је да се Бору убудуће посвети посебна пажња.

На конференцијама је истакнут значај и осталих локалних рудника за ратну привреду окупатора, као и важност железничких пруга од Бора и Прахова према Параћину и Нишу, што се видело и по многим посадама које су их чувале. Мада су рудници

1. Реч је о 28 бораца из Топличког партизанског одреда који су за делегатом Покрајинског комитета дошли овамо са Јастренца. Они су одмах, пошто су прешли Мораву, извршили успешан напад на алексиначке руднике угља и уциштили део постројења.

угља и железничке пруге од почетка устанка 1941. године биле објект сталних оружаных напада партизанских јединица, ипак је истакнута потреба још интензивнијег рушења и онемогућавања непријатељу да се њима користи.

Спречавање присилне мобилизације за недићевске одреде, разоткривање издајничког рада четника и објашњавање штетности одласка на разне радове и службе за окупатора, који су многим изгледали као спас од мобилизације у непријатељске оружане јединице, били су непосредни задаци којима су обе партијске конференције посветиле пуну пажњу.

Било је доста речи о борби против четника.

Иако у току рата организација Драже Михаиловића у већем делу овог округа није имала дубљег корена (одлазак сељака у четнике крајем 1943. и почетком 1944. године био је углавном резултат присилне мобилизације и црнотројкашког терора), било је појединих реона, и то по правилу оних у којима није било партијске организације и јачег политичког рада, где су четници имали више ослонца. То се посебно односило на извесна села у северном делу округа, на нека села у бившем крајинском срезу, затим око Бољевца и др. Стога је указано на потребу да се подручје сталне оружане активности партизанских јединица прошири на поменуте делове округа и да се тиме омогући јача политичка акција, као и слабење утицаја четника.

Стварањем партијских комитета и повереништава за готово све срезове, дата је и организациона основа за систематски политички рад на читавом терену.

На конференцијама су, мада у целини превише оштро и неоправдано, подвргнуте критици и разне слабости и појаве које су умањивале резултате рада партијске организације. Једна од оправданих критика односила се на недовољно примање нових људи у партијско чланство. Да у том погледу нису дотле довољно коришћене праве могућности, доказ је и то што је у кратком периоду припрема за конференције примљено у Партију око 20 нових чланова, а то је према броју дотадашњих чланова КПЈ, којих је било 43, представљало повећање за готово половину. Нарочито је неоправдан био секташки однос према прекаљеним борцима у одреду, као и многим провереним и оданим млађим људима на терену. Нова оријентација усвојена на партијским конференцијама ускоро је дала резултате: у време одржавања конференција био је на евиденцији у ОК КПЈ укупно 61²⁾ члан Партије, а у почетку новембра 1943. тај број се повећао на око 90 чланова и 50 кандидата. То је приближно исти број с којим се ушло у устанак. Од чланова КП из 1941. године многи су већ били изгинули у борбама и чланство су углавном представљали нови партијци, примљени у току прве две ратне године.

2. Рачуна се са подацима који су званично евидентирани у ондашњим партијским документима ОК КПЈ Зајечар. Број чланова КП у округу био је тада већи, што се објашњава у даљем тексту.

Оцењујући расположење народа и могућности прихватања људи који желе да се боре против непријатеља, конференција у одреду је закључила да се може озбиљно рачунати са знатним повећањем броја бораца и да стога треба реорганизовати оружане јединице. При завршетку ове конференције образован је Тимочки батаљон од три чете, са перспективом прерастања у бригаду.

Оцене и закључци конференције, који су разматрани и на састанку свих бораца одреда, помоћ и привремено присуство једне чете са Јастрепца, неколико заједнички добијених борби, све је то учинило да ова јединица убрзо отпочне низ већих оружаных акција на читавој територији округа. Захваљујући новом повезивању са рудницама и другим теренима, број бораца се повећао за неколико пута. До почетка 1944. године створена су од једног три батаљона, а ускоро затим и јака бригада.

Мада су још у току 1941. године у неким местима основани народноослободилачки одбори, до ових партијских конференција није било јасне оријентације за њихово стварање. У многим селима постојали су одбори „Народноослободилачког фонда“, који су обављали и део послова народноослободилачких одбора, снабдевали одреде и бринули о породицама бораца. Неке послове народноослободилачких одбора вршили су и сеоски активи састављени од најбољих сарадника НОП-а. На окружној партијској конференцији било је речи (у општим поставкама) о улози народноослободилачких одбора и о њиховом раду. Закључено је да их убудуће треба без одлагања и брже стварати. Међутим, пошто су народноослободилачки одбори на окупираном подручју, у условима илегалности, морали друкчије радити него они на ослобођеној територији, о чему није било довољно речи на конференцији, није дошло ни доцније до озбиљније измене праксе. У ствари, све до 1944. године, када је офанзивом јединица НОВЈ непријатељ одлучније разбијен и када су се створиле веће слободне територије.

Разматрајући проблеме омладине и СКОЈ-а, конференција је закључила да би требало наставити са окупљањем омладине преко разних акција против окупатора и издајника, појачати политички рад у циљу укључивања омладине у оружану народноослободилачку борбу. Одлучено је, поред осталог, да се одмах образује и Окружни комитет СКОЈ-а, а такође срески и месни комитети СКОЈ-а. Решено је да се брже стварају и организације Антифашистичког фронта жена — АФЖ, поведе борба против свих туђих и назадних схватања о жени, и да се жене шире ангажују за народноослободилачку борбу.

Усвојени су и закључци о потреби већег теоретског и идеолошког рада, као и гледишта да у материјалима који се проучавају ваља увек тражити практичну страну, односно шта и како примењивати у свакодневном животу и раду.

Документи говоре

Низ појединостиу вези са одржаним партијским конференцијама указује на прилике у којима су тада деловали комунисти, сви борци и сарадници народноослободилачког покрета у Тимочкој крајини. О томе говоре и неки документи.

На узастопним састанцима Окружног комитета КПЈ за зајечарски округ, у времену од 17 — 27. маја 1943. у рејону Заграђа, Шљивара и Грлишта, села у близини Зајечара, претресен је читав дотадашњи рад и обављене припреме за партијске конференције „за терен“ и „за одред“. Овим састанцима поред чланова ОК КПЈ и делегата ПК КПЈ за Србију Недељка Караичића³), присуствовали су у појединим фазама рада и секретари или чланови неких средњих комитета, односно поверенистава КПЈ.

У белешкама са ових састанака⁴) у дневни ред је унето и следеће: питање ОК-а; веза са ПК; зашто је одред разбијен; питање Сврљишког и Озренског одреда; стање одреда; развитак партијске организације у округу — критика и самокритика ОК. Остала питања о којима је расправљано у наставку су формулисана као: организационо питање, политички рад, НОО, СКОЈ, АФЖ, одреди, финансије, техника, рудници, о Дражи Михаиловићу.

Радило се десетак дана, којом приликом се на дневном реду нашао већи број тема различитог карактера⁵).

Недељко Караичић, у свом извештају Покрајинском комитету од 2. јула 1943. јавља: „Ја сам вам писао да сам од 17 — 27. радио са ОК. На састанку који је трајао 10 дана . . . смо решили да пођемо са партијским радом преко партијских конференција и израдили смо дневни ред са рефератима по тачкама“. Референти су били Недељко Караичић и сва три члана ОК КПЈ. На дневном реду учесника ове партијске конференције нашло се доста тема: значај конференције, улога Партије, ситуација на терену, организационо питање, политички рад, народноослободилачки одбори, СКОЈ, жене, одред, обавештајна служба, финансије, теоретски рад . . .

„Конференцију је пригодним речима о значају датог тренутка отворио секретар Окружног комитета Мија Станимировић. После обављених формалности и усвајања дневног реда први је говорио делегат Покрајинског комитета. Истакавши да је ситуација у свету и земљи веома повољна за развој народноослободилачке борбе у свим крајевима Југославије, Брка се на крају

3. Члан ПК КПЈ Недељко Караичић дошао је на терен око Књажевца још половином априла 1943. одакле крајем месеца извештава ПК КПЈ да је одред затекао „у лошем стању“ . . . (. . . одело и обућа слаба, храна исто тако“).

4. У ратној бележници секретара ОК КПЈ Миодрага Станимировића унета је и ондашња подела рада унутар ОК КПЈ: „Душко“ (Мија Станимировић) — организациони сектор, СКОЈ и техника; „Марко“ (Живан Засиљевић) — агитпроп, народноослободилачки одбори и одред; „Љуба“ (Ната Јоцић) — жене, финансије и обавештајна служба“. Према тој подели посла припремани су и реферати за конференције.

5. Видети прилог бр. 19.

са свом оштрином осврнуо на стање у зајечарском округу... Бркасномиње преокрет у нашем раду, а то се не постиже без најозбиљније критике. Читају се реферати., сви су сажети, конкретни, просто те мобилишу . . . Дискусија је још одређенија. Многим примерима из срезова реферати се допуњују и поткрепљују⁶⁾.

У реону Бољевца, више села Криви Вир, на месту званом Беле воде, у времену од 12 — 17. јуна комунисти из партизанских чета и одреда имали су врло сличан дневни ред као и чланови КП на конференцији „за терен“. У току рада дневни ред, са истим референтима, употпуњен је новим тачкама: културно-просветни рад одреда (референт Бранко Поповић), санитет (референт Влада Миљковић), критика ОК и нови штаб. Реферат о СКОЈ-у дао је Михајло Туртић, а о теоретском раду говорио је Драгоман Радојичић.

Овом партијском скупу поред члана Покрајинског комитета КПЈ за Србију и чланова Окружног комитета присуствују сви чланови КП из дотадашњих одреда (чета) Тимочког и Крајинског, затим комунисти из Јастребачке чете и групе Озренаца који овде привремено бораве, као и један мањи број партијских радника са терена.

После отварања конференције, пошто је секретар ОК КПЈ Миодраг Станимировић одао пошту палим друговима, говорио је делегат ПК Недељко Караичић, о међународним приликама. То је било 12. јуна. Највише пажње посветило се расправама о организационом стању Партије и стању у одреду. Врло су оштре, чак и неодмерене, оцене падале на рачун прилика у партијској организацији одреда. Али, одмах затим уношене су и оптимистичке ноте.

Записничари су били Момчило Сибиновић и Мирко Петровић⁷⁾. Током конференције реч су узимали, поред референата, 34

6. Јанко Симеонович, „Развитак“, 3, 1973.

Милојка Ђорђевић, учесник ове конференције и један од организатора „техничких услова“ њеног одржавања казује („Развитак“, 6, 1983): „... Довео сам Брку са Маглена (Тушињница) по великој киши у Тимок, село Врбицу . . . учесници партијске конференције скушмели су се на брду код села Грлишта, на појати Стојадина Стојановића, као и у потоку у кућама Милојка Вељковића и Живана Миленовића. Ту се становало, жене су месиле хлебове, остала се храна доста јавно доносила из села. Овчари су пасли стада околу и прилично се широко знало за овај наш скуп. Али то је била готово слободна територија села Грлиште, Шљивар, Заграђе, Вратарница, Селачка, Мали Извор, Боровац . . .“

7. Записник са партијске конференције комуниста зајечарског округа „за терен“ до сада није пронађен. Постоји само опширан записник конференције „за одред“.

Једна верзија овог оригиналног записника садржи 30 страна хартије неубицајено великог формата (записничар Момчило Сибиновић Вељко је до те хартије дошао у претходној акцији у селу Мирову, где је уништавана општинска архива). Записник је писан латиницом, читко, нема „дневног реда“, али је сасвим прегледан по темама, мислима референата и дискусијама. На корицама пише „Записник са I партијске конференције“. Друга верзија записника (20 страна истог формата) ситније писано, ћирилицом има посебне корице на којима штампаним словима стоји „I конференција Ком. Партије Тимока и Крајине“, у врху „Чувај као зеницу ока свог“, а

члана КП, практично сви учесници конференције. Начин како су они износили своје мисли указује на висок степен отворености у изношењу властитог мишљења⁸).

На крају одржан је састанак свих бораца новоформираног батаљона НОВЈ. Радило се о смотри батаљона, комеморацији палим борцима, затим расправи о стању у одреду — батаљону (војничком и политичком), о исхрани, одећи и обући, санитару, критички, о Дражиним четницима, о другарицама — партизанкама. Најзад, било је речи о улози Народноослободилачке војске и даљем току револуционарне борбе. На овом скупу са свим борцима објашњења по појединим тачкама дали су, поред чланова ОК и члана ПК, још и неки од чланова штаба батаљона.

Конференција је цело време одржавана под отвореним небом, у шумском пределу јужног Кучаја⁹).

*

Састав појединих партијских руководстава у време и непосредно после партијских конференција био је следећи: Окружни комитет КПЈ остао је непромењен: секретар Миодраг Станимировић, чланови Живан Васиљевић и Анастасија Јоцић (делегат ПК је инсистирао док је још тамо боравио да се ОК КПЈ прошири). Новообразовани Окружни комитет СКОЈ-а чинили су Михајло Туртић секретар, Стојанка Радосављевић, Витомир Раденковић, Боривоје Цолић и Боривоје Јевтић. За Окружни одбор АФЖ-а тада су евидентиране Добрила Радосављевић, Душанка Пајкић, Олга Стојановић, Боса Недељковић, као и другарице са надимцима „Ружа“ и „Роса“.

У Среском комитету КПЈ за јужни део округа, одмах после партијске конференције били су: Јанко Симеоновић, секретар, Момчило Сибиновић и Драгољуб Радисављевић. У Среском поверенству КПЈ за Књажевац — Андрејевац били су: Вукашин Драгутиновић, секретар, Миодраг Николић, Наталија Васиљевић и Милорад Бисић. За чланове Среског комитета КПЈ за северни део округа одређени су: Војкан Јеремић, секретар, Вера Радосављевић, Станоје Гачић. Борислав Миленковић и Радомир Илић; Среско поверенство КПЈ за Бор — Салаш чине Борислав Миленковић, секретар и Боривоје Томић; а у Среском поверенству КПЈ за Неготин и северне срезове су Момчило Ранковић, секретар, Драгољуб Радојевић, Родољуб Стојановић и Влада Милошевић¹⁰).

на дну корице је нацртана петокрака звезда. У садржају између ова два записника нема суштинске разлике, сем што је у овој ћириличној верзији дискусија дата нешто шире, али је крај конференције остао недовршен, пресечен. Овај други записничар био је Мирко Петровић Славко.

8. Изводи из појединих дискусија на овој партијској конференцији дати су у прилогу бр. 20.

9. О још неким појединостима са партијске конференције код Кривог Вира видети прилог бр. 21.

10. У набрајањима чланова КП и саставима руководстава у току маја — јуна и прве половине јула 1943. реч је о стању само у том раздобљу. Промене су, међутим, настајале веома брзо, чак у току недељу — две дана.

Резолуција I партијске конференције за Тимок и Крајину

Последњег дана партијске конференције донет је врло опсежан закључни документ под називом „Резолуција I партијске конференције за Тимок и Крајину“. Карактеристични су закључни ставови за свако поглавље овог документа:

„Улога Комунистичке Партије у данашњем рату: . . . Са непоколебљивом вером у своју Партију, народ ће успети да преброди преостале тешкоће, имати довољно снаге да спречи поновно ропство, и ако затреба да удари по прстима свакога ко дира прљавом руком велико дело слободе. Ситуација на терену. . . Најбоље упознати прилике у крају и ударити по најслабијим и најосетљивијим тачкама непријатеља. Упорно и неуморно радити у свим правцима на побољшању ситуације и одбрани животних интереса народа у свим деловима округа.

Организационо питање: . . . Реорганизовати Партију и организационо учврстити обнављањем и примањем нових чланова и кандидата у Партију. Организовати кратке курсеве за нове снаге, упознавајући их са основним дужностима члана Партије. Организовати плански, контролисан и самоодговоран рад са народним масама, развијајући све особине својствене члану Партије.

Политички рад: . . . Онемогућити **сЕако** споразумаштво, репаштво, неистинитост и површност, већ одмах развити систематски политички рад за појачање наших снага и широко мобилисање убеђивањем и увођењем у све веће акције. До кпаја разобличавати све окупаторе и све слуге, нарочито указујући на пола недела издајничке официрске клике Драже Михаиловића и њихових четника. Тако јачати борбено јединство свих родољуба. Објашњавати све методе непријатеља, пљачке и уништења, онемогућити окупаторску „тоталну мобилизацију“, дизати народ на масовни отпор за одбрану жита, хране, вуне, стоке, вина.

Народноослободилачки одбори: . . . Без сталног одлагања, најозбиљније прићи формирању НОО-а по свим местима. А кроз сам рад учвршћивати ту нашу организацију и политички дизати те представнике народа. Одржавати сталне и чешће, уже и шире конференције по свим крупнијим и најситнијим питањима.

Савез комунистичке омладине Југославије — СКОЈ: . . . Организационо учврстити и осамосталити СКОЈ, формирајући окружни, среске и месне комитете. Извршити што ширу мобилизацију омладине за одред. Кроз омладинске акције формирати ударне групе.

Антифашистички фронт жена: . . . Формирати одборе АФЖ-а. Ликвидирати сва назадњачка гледишта. Мобилисати и увлачити жене у активну борбу.

Народноослободилачки покрет узимао је широке размере, нови људи улазили су у КПЈ и саставе партијских руководстава, поготово из редова кандидата и бројног скојевског чланства. О партијском чланству у то време видети прилог бр. 22.

Одреди: . . . Ликвидирати свако споразумаштво и опортунизам као и све досадање слабости. Реорганизовати Крајински и Заглавски одред са перспективом стварања Тимочке бригаде и Крајинског, Заглавског и Бољевачког батаљона. Да штаб одреда одмах изради конкретан план за акције и отпочне офанзиву. Одмах мобилисати све снаге у људству и материјалу.

Обавештајна служба: . . . Да свака позадина организује обавештајну службу у свим местима, најконспиративније, чувајући људе које користе. Да одред засебно организује обавештајну службу и припреми уходе имајући везу са позадинском обавештајном службом.

Финансије: . . . Да се од 1 — 10 уредно обрачунавају чланарине и прилози. Да се без обзира на ратни плен, појача рад на прикупљању наших финансија. Да се заплењена имовина и материјал брижљиво чува у нарочитим склоништима.

Теоретски рад: . . . Све партијске материјале, летке и литературу неуморно прорађивати, усвајати, преносити на народ и спроводити у живот. Одлучно сузбити интелектуалштину, критичерство и фразерство, налазећи нове облике широке практичне примене наше теорије. Организовати покретне библиотеке".

На крају Резолуције дат је сажет општи „Закључак" о целом тексту у коме, између осталог, стоји:

„. . . Ова наша Конференција има историјски значај за партијску организацију округа. На овом састанку нису само уочени недостаци већ и указано шта треба учинити да се они отклоне... Полажењем да оживотворимо и остваримо предвиђене задатке оправдаћемо поверење своје Партије".

*

Делегат Покрајинског комитета КПЈ за Србију Недељко Караичић провео је неколико недеља на терену зајечарског округа, од половине априла до 21. јуна 1943. Његова помоћ партијској организацији овога краја била је врло значајна. Захваљујући укупним повољним политичким и војним приликама у земљи у то време, а пре свега огромном пожртвовању комуниста и осталих бораца Тимочке крајине, па и енергичним залагањем делегата ПК КПЈ на одржаним партијским скуповима у пиљу отклањања неких слабости у дотадашњем раду, од лета 1943. у Тимочкој крајини почиње уочљив полет НОП-а.

То не би било могуће да у годинама 1941. и 1942. Партија у овом крају није створила темеље ослободилачке борбе које непријатељски притисак или субјективне слабости покрета нису могли уништити. До јуна 1943. своје животе дао је велики број најбољих комуниста, бораца и сарадника Народноослободилачког покрета у селима, рудницима и градовима Тимочке крајине, међу њима и народни хероји Миленко Брковић, Љуба Нешић, Димитрије Тодоровић, Милун Минић, Ђорђе Симеонович, Стеван Ђорђевић и Бранко Перић.

Учесници партијских скупова у Тимочкој крајини из маја и јуна 1943. једнодушни су у оцени да је помоћ Недељка Караичића

чића, оидашњег члана Покрајинског комитета КПЈ за Србију, одиста била изванредна. Имало се шта мењати у раду и отклања**ти** знатне слабости; стекли су се и повољни општи и локални услови за полет народноослободилачке борбе; постојале су и реал**не** снаге међу комунистима Тимока и Крајине које су понеле тај нови рад; огромно лично залагање делегата ПК и ауторитет форума који је представљао, са у основи јасним политичким ставовима, пресудно су утицали на ток и исход поменутих скупова (**није** одударео од свега тога својеврстан ондашњи начин којим су у име ПК „разбијана“ нека колебања”).

Насупрот свему томе стоје виђења о неким ставовима делегата ПК¹²) очито претеривање у процени слабости, па и непознавање дотадашњих резултата борбе у овом крају. Део критичке процене о широј вредности тог урађеног посла свакако се тиче и најужег руководства Покрајинског комитета који је све до јесени 1943. имао **СЕоје** седиште у Београду, доста изолован од околних партијских организација и партизанских одреда, поготово **оних** удаљенијих у које спада и терен Тимочке крајине.

Ова партијска саветовања и конференције несумњиво су допринели да се у Тимочкој крајини реалније сагледају могућности за шири развој политичког рада и за успешније оружане акције против непријатеља. Она су учинила да се учврсти вера код комуниста и осталих бораца у сопствене снаге и могућности, среде и консолидују партијска и скојевска организација и да се многи задаци политичког рада јасније сагледају. Договори на овим саветовањима и конференцијама, уз коришћење општих услова и расположења маса, помогли су да се изврши нова мобилизација како политичких тако и оружаних снага.

11. Живан Васиљевић, уз јубилеј КПЈ и обележавање годишњице партијске конференције из 1943. пише: („Развитак“, 3, 1969):

„Било је ту сувише оштрих, грубих и неоправданих критика и самокритика, али оне се губе при укупном погледу на главни исход договора оних шездесетак комуниста Тимока и Крајине . . .

Комунисти Тимока и Крајине су кроз дуге дијалоге, кроз заморне критике и самокритике, кроз грчеве и тешке речи међусобно упућиване, оцењивали пређени пут, немилосрдно вагали своје поступке, пропусте и грешке, идући и до немогућих и непотребних детаља, скоро као у неком чистилишту. Да би се затим са заносом, са визионарском смелешћу, са непоколебљивом решеношћу, сврстали иза већ побројаних захтева и циљева које су себи поставили“.

12. Делегат ПК у извештају ПК-у од 2. јула 1943. пише, између осталог, за партизанске чете у овом крају: „... Углавном било је свих слабости, од највећих, па све до најмањих, и то у тој мери у којој их нигде није било ...“, да би у исти извештај одмах унео оцену: „Ја сам уверен да ће заиста направити заокрет у раду 100%“.